

DÉZSI ANDRÁS «VILÁG KEZDETITÜL . . .» C.
KÖLTEMÉNYÉNEK KELETKEZÉSI ÉVE.

Dézi András *Világ kezdetitül lött dolgokról*¹ c. költeményének keletkezési éve két nézőpontból érdeklő az irodalomtörténetet; 1. mint Dézi munkásságához való adalék; 2. mint biztos adat, egy a kevés közül, amely Radán Balázs életére vonatkozik.²

Az eddigi irodalomtörténeti kutatások nem találtak elegendő adatot a vers keltének a meghatározására, ezért nem jutottak egészen pontos és kétségtelen eredményhez. A két XVI. századbéli költő életével bőven foglalkozó Szilády sem nyújt pontos és föltétlen bizonyosságú adalékokat. Megállapításait a következőkben foglalta össze: « . . . Radán Balázs a fennemlített Péter és András nevű papok helyére ment Debrecenbe 1550 körül s ott szolgált 1553-ig. Ezen idő alatt ajánlotta neki Dézi András, az 1549-ben és 1550-ben verselő debreceni scholamester egyik munkáját . . . » (A szóbanforgó költeményre céloz.). Azt Szilády maga is tudta, hogy eredményei nem egészen bizonyosak, hiszen megállapításainak foglalata elé odateszi: « . . . a ma rendelkezésünkre álló adatok alapján . . . » Pedig felhasználható volna egy adatot, amely magában a költeményben rejlik. Vagy éppen azért nem használta föl, mert valóban *rejlik* ez az adalék s nem állapíthatjuk meg olyan egyszerűen a keletkezési évet, mint azokból a versekből, amelyekben Dézi világosan megmondja, mikor írta költeményeit? Így valóban csak akkor tudjuk meg, ha kissé jobban szemügyre vesszük a vers egyes idevágó részeit.

Dézi három kétezer esztendő-t különböztet meg a *Világ kezdetitül lött dolgok történetében*, kimutatván, hogy mind a három világban követi a bűnt az Úr igazságos büntetése.

Az *elsőben* volt az özönvíz:

Nám özönig két ezer esztendőnek,³
A számszerint kell vala bételniek,
Ennyi hía lön, hogy bé nem telének,
Irkák háromszáznak és negyvennégynek.

A *másodikban* véres háborúkat támaszt az Isten; ennek és a *harmadiknak* határán születik a Megváltó:

Ez kétezer esztendő ott bételék,
Áldott szent mag akkoron hogy születék,
Harmad kétezer esztendő kezdeték,
Születéstől mind eddig számláltaték.

¹ RMKT. V. köt. 7—20. l.

² A versejeből kiolvasható ajánlás (FIDELISSIMO VIRO DOMINO BLA SIO RADAN DISPENSATORI VIRBI DEI ECCLAESIAE DEBRECZEN ANDREAS DESI INGENTI SVDORE DONAVI) szerint a vers keltének éve egybeesik Radán Balázs debreceni paposkodásának egyik esztendejével. (V. ö. Szilády RMKT. V. köt. 268. l.)

³ Szilády i. h.

⁴ A dőlt szedéssel való kiemelés mindenütt tőlem származik.

A harmadik kétezer év (amelyben *Dézi* költeményét írja) «az utolsó idő, melybe Krisztus ítéletre jövendő, Jókat, gonoszokat megítélendő». Ez az ítélet, az utolsó ítélet nemsokára itt lesz.

Csak egy kevés kétezer esztendőnek
Az hía, hogy immár bé nem töltenek,
Mint özönig, *kétezer esztendőnek*
Hiát lölék háromszáz negyvennégynek.

Szintén ugyan van most, ha eszünkbe vesszük,
Özön előtt való időhöz vetjük,
Csak *százhet esztendő* hiát most löljük,
Istennek ítéletit, hogy nem értjük.

Ezek a számadatok vezetnek célunkhoz.

Dézi gondolatmenete szerint u. i., ha összevetjük a mi «világunkat» az özönvíz korszakával, akkor gondolnunk kell az Úr ítéleteire, hiszen a mi kétezer esztendőnk özönvíznek megfelelő éve (2000 esztendő 344 év híján) 107 esztendő múlva elkövetkezik. Tehát a 2000 évből szükségképen 451 (344 + 107) esztendő hiányzik; 2000 - 451 pedig = 1549.

1. Tehát kimondhatjuk, hogy Dézi András *Világ kezdetitől lött dolgokról* c. költeményét 1549-ben írta.

2. Ebből az következik, hogy Radán Balázs már 1549-ben szolgálta a debreceni ekléziát.

Ezeknek a megállapításoknak a bizonyosságát épen az is erősíti, hogy eredményeink nincsenek ellentétben Szilády kevésbbé határozott következtetéseivel.

VÉRTES O. ANDRÁS.

VÖRÖSMARTY EMLÉKEZETE A DEBRECENI SZENÁTUSBAN.

1855 vége felé szomorú hír futott országszerte: november 19-én meghalt Vörösmarty Mihály, a nemzet koszorús költője. A pótolhatatlan veszteség miatti fájdalmat zengték a hírlapok, méltóan a nagy ember emlékéhez. A debreceni szenátusban Csorba János polgármester emlékezett meg erről a lesújtó eseményről s megható beszédben méltatta Vörösmarty költői és emberi nagyságát, s mivel a M. T. Akadémia lépéseket tett Vörösmarty emlékének megörökítésére, azt indítványozta, hogy Debrecen, mint a magyar haza legnagyobb magyarajkú városa, illetőleg a város képviselőtestülete se maradjon hátra a tettekkel is tanúsítandó részvétben; a Község-tanács, mint képviselő testület a Magyar Akadémia vagy a főváros által kibocsátandó felhívás be nem várásával juttassa kifejezésre a nagy költő iránti tiszteletét. Az indítványt a Község-tanács elfogadja s elhatározza, hogy bárminemű kezdeményezést, amely az özvegy s gyermekei támogatását célozza, anyagilag segélyez, saját kebelében önkéntes gyűjtést rendez s kimondja, hogy «a jelen zordon időben a szegények némi felsegélyezésére s Vörösmarty özvegye s gyermekei segélyezésére az adventi napok alatt, jelesen pedig folyó hó 13-án műkedvelők által a városháza termében